

Knut Carlqvist
21 år
1967

Att alltid ha röven bak

Dagens krönikör drömmar om den integrerade krogkön.

För en tid sedan visade riksdagsmannen Juan Fonseca att invandrare av sydeuropeiskt ursprung diskriminerades i krogköerna. I buskarna hukade ett TV-team och det var rätt uppenbart att det fanns plats och att skälet för dörrvaktens avvisande hållning var att krogen höll sig med en policy, inga svartskallar över tröskeln. Det absurda i situationen underströks av att Fonseca är välklädd, för att inte säga soignerad. Någoting måste ha utlöst vaktens reflex, kanske en viss aggressivitet strax under ytan. TV-teamet utförde ju en provokation.

Kronika

Nå, ungefär samtidigt besökte en av mina döttrar ett annat, enklare etablissemang för att dricka en öl och prata. Denna krog frekventerades av dem som inte kom in på den tidigare nämnda. Dottern utsattes för en del obehaglig uppmärksamhet som i andra sammanhang hade kallats sextrakasserier och slagits upp på förstasidan i tabloider. När hon och hennes väninna beslöt sig för att lämna stället följde några av kavaljererna efter ut i kapprummet och försökte hindra dem. En av dem försökte dra in henne på restaurangen igen.

Varför sitter du inte hos oss, sade han. Är det för att vi är svartskallar? Du hatar utlänningar. Är jag inte fin nog för dig?

Och så vidare. När argumenten inte blev de allt grövre i mun. Om hon ändå var en hora, varför ville hon inte hora med svartskallar? Ute på gatan var det dags för de grövre könsorden. De flesta flickor som rört sig i Stockholm natttid har utsatts för liknande incidenter. Om det skrivs inte mycket.

Familjeflickor och horor

Personligen skulle jag gärna mulla dessa herrar i rännstenen och skicka hem dem. De har inget här att göra. Intellectuellt kan jag förstå dem, de är uppväxta i en annan kultur där flickor som inte är familjeflickor är "tillgängliga" och horor. Deras position i det svenska samhället är utsatt, de sitter på lägsta pinnen. Möjligheten att sexuellt erövra någon av dessa åtråvärda blondiner är inte stor, det stannar vid drömmar. Själva håller de sina systrar under övervakning och spöar upp dem om de börjar ta sig friheter. Systrarna drömmar i sin tur om friheten utanför familjen. Men det hjälper inte. Jag vet att en del av dem inte har

ett "hem" dit de kan skickas. Det hjälper inte heller. Det ackumulerade kvinnohatet hos dessa män och den perverterade sexualiteten får mig att må illa. Och det hjälper inte att moralen var densamma här för hundra år sedan. Det bigotteriet var socialt i balans. Våra förfäder levde inte mitt i en hedonistisk kultur med jämförelsen inpå kroppen. Det fanns en konsensus.

Det syns inte utanpå människor vad de har för sexualsyn och hallickar och langare är oklanderligt klädda.

Vissa krogar går man inte på i Stockholm om man är en blond flicka och bara avser att ta sig en öl. Börjar en krog frekventerades av invandrare av visst ursprung försvinner de gamla gästerna. De förtalade dörrvakterna har den otacksamma uppgiften att på krogägarens uppdrag screena bort det icke önskvärda klientelet utan att dra på sig domar för diskriminering. Lyckas de inte är stället *out of business*. Det syns inte utanpå människor vad de har för sexualsyn och hallickar och langare är oklanderligt klädda. Instrumenten blir tämligen trubbiga och ett av dem är etnisk tillhörighet. Ett annat är kön. Vem har hört talas om att invandrarflickor portas?

Kolliderande normsystem

Det som kallas diskriminering på krogarna kan vara uttryck för rasism men är det vanligtvis inte. Fonseca lägger skulden till problemet på svenskarna. I själva verket rör det en kollision mellan olika normsystem. Ett av dessa normsystem måste vika och det lär bli invandrarernas. Alltså är integration i det svenska samhället målet. Men integration är numer tvång och förtryck och de som ropar "hora" efter svenska flickor är individer utan kulturell tillhörighet. Hyckleriet fortsätter medan frustrationen övergår i verklig rasism.

Moderaterna har fått på skallen för vad de skriver om invandringen i manifestet *Land för hoppfulla*. Ändå är det ett tecken på tillnyktring. De drömmar förstås om fri invandring, blott bidragen slopas. De förstår inte att medellösa invandrare är utlämnade åt de växande etniska brottsyndikaten. Dem skrivs det nämligen inte heller om. Röven sitter alltid där bak.

Så skapas en publik

Det ger mer att utbilda teaterpubliken än att ösa bidrag över nya produktioner, menar Richard P Matthews.

Teaterkonsten har bekymmer. Den lider av vikande publik och minskat intresse, eftersom den är oförmögen att anpassa sig och förbli relevant i en föränderlig värld. Många regissörer anpassar texten för att tala till folket eller "moderniserar" den dramatiska strukturen. Ett färskt exempel är Malmö Dramatiska Teaters uppsättning av *Hamlet* som även visades på TV. Valdemar Holms text och strukturförändringar gav bra PR åt produktionen: "En modern *Hamlet*". Ändå lämnades publiken kall och oförlöst. När den spelades i Sarajevo, gick stora delar av publiken i pausen. Varför? Därför att bra PR inte gör en pjäs relevant. Dessutom bör människor som inte förstår den dramatiska strukturen hålla fingrarna borta ifrån den.

Teater

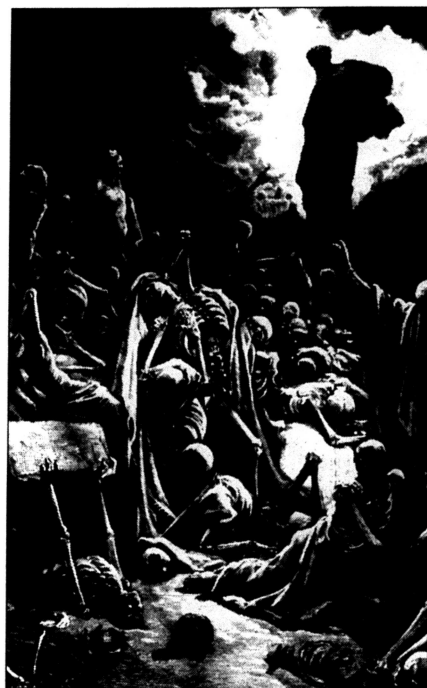
De allmänna institutioner som ger bidrag till konsten hävdar att de stödjer konstnärligt nydanande projekt. Emellertid är de bidragsbeviljade projekten ordinära och traditionella. Det är inte vad publiken kräver. Tvärtom, publiken förtämler att krympa åt från år. Nyligen avslag stiftelsen Framtidens kultur ett projekt där teater och datoranimation skulle interagera. En lysande idé som hade kostat mindre än hälften av vad som gavs till andra, mera konservativa. Är verkliga Framtidens kultur... relevant?

Klargör realismens roll

Faktum är att teaterkonsten måste återuppträffa sig själv för att vara relevant. Först måste realismens roll inom modern teater klargöras. Sedan måste nya metoder för träning och utveckling av publiken utforskas. Därefter måste massiva insatser göras för förbättra teaterkonstens produkter.

Vid sekelskiftet gjorde realismen teaterproduktionerna mera underhållande. Genom att spegla verkligheten blev handlingen och karaktärerna mera trovärdiga. På senare år har en förvirring uppstått där teaterrealism förväxlas med den form av realism som gäller för TV och film. För TV- och filmrealism tillämpas principen om aktion och reaktion (stimulering av reflexer). Bilden (görakt) in i förlängda märgen och skapar ett fysiologiskt gensvar. Detta är vad film och TV är bäst på. Det är inte vad teater gör bäst. Vad teater kan göra är att slå an strängar i kroppens och själens mentala och emotionella centra. Detta är ett personligt och intimt tilltal. Om teatern kan finna nya sätt att använda realismen för att stimulera intellektet och känsla, kommer den därför att bli mera underhållande på ett för teatern mycket speciellt sätt.

Utbildning och utveckling av publiken är viktigare än bidrag till teatern. Det vore mera kostnads-effektivt att ge bidrag till publikutvecklingsprogram än att ge bidrag till själva produktionerna. Vi måste finna nya vägar för

Dödsdansen. Herre frågar: Hur får vi liv i teatern? Hezekiel svarar: Hur får vi liv i publiken? (Illustration av Gustav Doré)

marknadsföring, finansiering och utbildning av teaterns potentiella publik.

Till exempel: ett dagligen återkommande nyhetsinslag om konst och underhållning (*Nöje direkt*, TV3, är en bra modell) eller gatuteatertrailers längs stråk med mycket folk. I utbildningen måste vi få in kurser i "teateruppskattning" på gymnasiala och eftergymnasiala linjer. Dessa studenter är vår potentiella teaterpublik. Antingen upptänds de inför teaterns magi eller så förloras de för alltid.

Om EU etablerar ett ackrediteringssystem för teaterskolor kommer våra teaterhögskolor inte att kunna säga flaskor.

Kurserna kan öka en students sensitivitet genom att låta honom eller henne besöka en förtämlarkonferens, en skådespelare som arbetar med en rolltolkning och en regissör inledande produktionsmöte. En students teateruppskattning kan höjas av att han eller hon ges tillfälle att närvara vid en sceneripetition, en teknisk repetition och en kostymrepetition. Besök på scenografiverkstäder och kostymateljéer skulle också höja förmågan att uppskatta teater. Slutligen skulle studenterna få förstahandserfarenhet genom att besöka ett minimum av fyra professionella uppsättningar och skriva en recension om var och en av dem.

Jag grundade en sådan utbildning i USA för tjugo år sedan. I en nyligen genomförd publikenkät i New England upptäckte man att 83 procent av de regelbundna teaterbesökarna var ett direkt resultat av dessa kurser. När Statens kulturråd mottog en ansökan om stöd

för en liknande kurs i Sverige slogs den. Men konst och teater till för alla och inte bara för den kulturella eliten. Publik är någ som skapas.

För att vara relevanta måste förbättra teaterkonstens produkt. Teater är som allting annat när det gäller överexponering. Ser du sara ma typ av pjäs för ofta så börj du kunna gissa handlingen. Nyckeln är att vara mera innovativ. Innovation inom all slags konst kräver som utgångspunkt en konstnären behåskar grundern. Inom teater textbehandling, skådespeleri, regi samt de teater tekniska disciplinerna.

Teaterhögskolorna måste vaka upp, ty de lär inte ut många av dessa grunder. Dramatisk litteratur samt studiet av den dramatiska strukturen (dramaturgi) måste bli en del av undervisningsplanen. Regi måste bli en del av den Grundläggande *theater management* måste bli en del av den. Det är intressant att de tre personerna som undervisar i regi på Dramatiska Institutet saknar formell högskoleutbildning. En säger stolt: "Jag har massor av erfarenhet".

Jag frågade henne: "Lär ni ut grunderna inom regi?" Men hon visste inte ens vilka de var. Vi hade en hög professionell nivå på våra musikhögskolor, varför inte på våra teaterhögskolor? För att vara relevanta och nydanande måste vi släpa in våra teaterskolor in i de tjugonde århundradet innan det tar slut. Om EU etablerar ett ackrediteringssystem för teaterskolor kommer våra teaterhögskolor inte att kunna säga flaskor.

En sak är säker. Gårdagens publik är inte densamma som dagens publik och dagens publik är inte densamma som morgondagens publik. Teaterkonsten måste ständigt återuppträffa sig själv för att förbli relevant, annars kommer den mer säkerhet att tyna bort.

RICHARD P MATTHEW:
(Översättning: Robert Berg)